

“Ankara’da Edebiyat Mahfilleri” Üzerine Mehmet Aycı ile Söyleşi

Fatih Çalmaz

Fatih Çalmaz: Ankara’nın “bir yerlerde toplanan insan varlığı” anlamında edebiyat ve sanat mahfillerinin tarihi sanırım Ankara’nın başkent olması ile başlıyor. Ankara’daki ilk edebi mahfiller ve sanat mahfilleri hakkında ne söylemek istersiniz? Kimler, nerelerde bir araya geliyordu? Ne konuşuluyordu?

Mehmet Aycı: Çankaya sofrası vardı canım... Bir defa “resmi” edebiyatçının, sanatçının toplanma mekânı Çankaya sofrası değil miydi? Falih Rıfkı’nın kulakları da çınlasın tabii, kulakları çınlayacak çok kişi var. Şaka bir yana da, o günün edebiyatçıları da elbette bir araya geliyorlardı. Meyhanelerde, kıraathanelerde, evlerde... Bu günkü anlamda mahfil miydi, bilmiyoruz. Öyle bir şey daha çok 1950 sonrası oluşmaya başlayan bir şey... Eğer “otel lobisi”ni veya filanın meyhanesini, Gar Gazinosu’nu mahfil sayarsak bu başka... Kimler kimlerle bir araya geliyordu derken sanki bir ayrışma varmış gibi bir ima da var soruda... Öyle değil... O dönem zaten çokça da “gönülsüz” Ankara’da bulunan üdebanın, şuaranın birden fazla ve farklı mekânları vardı demek doğru olmaz. Bunlar zaten birbiriyle görüşüyorlar. Bir avuç Ankara içi... Biraz dumanlı, biraz gurbet hissiyle, içlerinde ikbal kaygısı olanlar da var, biraz gizli kırgın ve kederli... Sembolik bir dille söylersek CHP Genel Sekreteri Esenal’ın “Ayaşlı İbrahim Efendi”nin konağı hikayesi gibi... Değişen bir şey yoktu, konak aynıydı, arkadaşlar aynıydı, herkesin birbirini gördüğü, konuştuğu mekânlar... İstanbul’daki gibi İktal, Meserret, Küllük tarzı bir yer bekleme-

yin lütfen... Yoktu o... Okuduklarımızdan, anılardan bunu biliyoruz. Fotoğrafı bile yok öyle mekânların... Öyle mekânlar yok çünkü...

• *Hasbihal etme, iletişim ve öğrenme dışında mahfillerin yeni edebiyat ve sanat kanonları yaratma gibi amaçları var mıydı? Ankara merkezli mahfillerden hangi ürünler ve verimler ortaya çıktı?*

• Bu biraz karışık... Bir defa Tanzimat'tan bu yana akım oluşturma, mahfil oluşturma, "bakın biz sizi yenecek daha güçlü bir çeteyiz" deme alışkanlığı var. Bu oldu hep... Başkent Ankara'ya taşınınca, Ankara'nın dönem itibariyle etkisi ölçüsünde de oldu. İşin sivil tarafıyla da, ne bileyim Halkevi, Türk Ocağı gibi kurumlar eliyle de oldu. Oldu da ne oldu, verimi ne, buna bakmak lazım. Buradan Ankara mahreçli, Ankara merkezli güçlü bir sanat edebiyat birikimi oluştu mu? Sonuca göre bakarsak yok...

• *Cumhuriyetin erken döneminde Ankara'daki yeni rejimin sanat, edebiyat ve entelektüel hayata kök salmayı önemsemiş ve bir milli edebiyat, edebi kanon yaratmayı ülkü edinmiş olduğu kabulüyle hareket edersek bunun edebiyat ve sanat mahfillerinde nasıl yankı bulduğunu sorabilir miyim? Bir kamusal ya da sivil alan olarak bakabilir miyiz bu mahfillere?*

• Az önce söyledim. Sivil alan olarak bakamayız bir dönem... Sonrasında bakabiliriz belki... Burada Halkevi'nin, Türk Ocağı'nın ne bileyim Dil Kurumu'nun filan yaptıklarını küçümseyecek değilim... Aka Gündüz romanlarının sivil etkisi neyse, o ölçüde bir sivil etki var. Resmi olan da resmi olduğu için tutmadı zaten... Ancak İkinci Yeni başlangıcından itibaren Ankara'da sahiden sivil bir etkiden bahsedebiliriz. Dergilerden, dergi çevrelerinden yayılan bir gülümseme...

• *Bir zamanlar, Attila İlhan Bilgi Kitabevi'nin editöriyken, Tunalı Hilmi Caddesi'ndeki yayınevi bürosu, kayda değer bir edebiyat mahfili imiş. İlhan İlhan Kitabevi, Salim Şengil'in Dost ve Seçme Hikayeler'i yayımladığı O.V. Han'daki*

yayınevi bürosu, Erdal Öz’ün Sergi Kitabevi bu tür buluşma mekânları arasında sayılabilir mi? Bu konuda malumatınız var mı?

• Yaşım itibariyle görmüşlüğüm yok... Ancak tartışmalar, okuduklarım, gidip gelenlerin tanıklıkları buraların canlı olduğunu söylüyor. Bir defa İstanbul’dan farklı... İstanbul’da sahaf var, gazete idarehaneleri var, kıraathaneler var, Üniversite var, meyhaneler, farklı mekânlar var, bunların hepsi Ankara’daki soruda saydığınız yerlerin havasını taşıyor. Ankara’da ne var, işte birkaç yer.

• *Sağ ve muhafazakar eğilimli (ki bunlar yayınevi büroları, kafeler, kahvehaneler, pastaneler, meyhaneler, evler, vb. olabiliyor) toplanma ve sohbet etme geleneği hakkında düşününecek olursak, sizin bildiğiniz Ankara’da muhafazakar/dindar eğilimli edebiyatçıların, yayıncıların ve okurların buluşma mekânları nereler olabilir?*

• Sağ ve muhafazakar sözcüklerini dışarıda tutalım, bir zamanlar Saatçi Musa’nın dükkanı, Akabe Kitabevi, yakın zamana kadar Ülke Kitabevi, daha öncesinden Akay’daki Edebiyat Dergisi, hadi Rumeli, ne bileyim Akman filan, bir zamanlar Ragıp Karcı’nın meclis oluşturduğu pastane, müdavimlerinin ve sahibinin etkisine göre bir mahfil özelliği, hatta mektep özelliği göstermiş. Bugün Hece’yi, Kurtuba’yı, ne bileyim İhtiyar Kitabevi’ni, Adil Han’daki Aşiyân’ı, Fatih Yurakul’un dükkanını, Birleşik Kitabevi’ni aynı gözle değerlendirebilir miyiz, bu zor. İşte Gezgin Sahaf biraz mahfil havasındaydı, Gökkuşuğu Çay Evi, Vadi bunlar biraz daha etkindi. Az önce söylediğim yerlerde muhafazakar abiler kardeşler eyleşiyorlar, eğleşiyorlar. En azından buluşma mekânı, önemli... Ancak, kafelerin çoğalmasının başka bir tarafı da var. Ben de uğruyorum o mekânlara, ne var ki sadece benim gittiğim kafeler var. Adam senin Mehmet Aycı olduğunu bilmiyor, Mehmet Aycı kim onu da bilmiyor, ne var ki bir grup arkadaşın çıkardığı bir fanzinin yazarları orayı mahfil olarak kullanıyorlar. Böyle epeyce mekân var.

• *Günüümüz Ankara'sında bu tür edebiyat mahfilleri veya en azından buluşulup edebiyattan, gündemden, sanattan konuşulan, belirli müdavimleri olan mekânlar var mı? Nereler bunlar? Sizin de bulunduğunuz bir mahfil toplantısını betimlemenizi istesek?*

• Mahfil toplantısı çok tanımlı bir şey oldu. Öyle tanımlı buluşma, o mekânın programı ve o programın öznesi olmakla ancak mümkün... Yoksa hafta sonu çıkarsınız, sizi görmek isteyen arkadaşlar sizin hangi saatte hangi mekânlara uğrayacağını bilirler, dergilerden, okunan kitaplardan, dergilerdeki ürünlerden, gündemin edebiyata sanata taalluk eden, hayata taalluk eden taraflarından konuşursunuz. Havadan sudan konuşursunuz filan. Çay içer hesabı ödersiniz, belki birkaç arkadaşla yemeğe geçersiniz, gün biter, sonra ben Necatibey'de Cihan Kıraathanesi'ne gider, birkaç saatliğine her şeyi unuturum. Rasim Bey'in hafta sonu takriben hangi saatte nerde olacağı, Kamil Yeşil'in nerelere uğradığı, Şaban Abak'ın nerede bir manasçı heyecanıyla Diriliş'i anlattığı, Nihat Genç'in nerede bulunacağı hatta nerede ne kadar bulunacağı, Ankara'nın avuç içi merkezinde ehli tarafından bilinir zaten.

• *Kitabevleri ve sahaflar da bu tür mahfiller arasında sayılabilir. Bize tarihten ve günümüzden kimi örnekler verebilir misiniz? Bugün Zafer Çarşısı civarında bulunan kitabevleri muhafazakar-dindar okurların, yazarların, aydınların buluşma mekânıdır diyebilir miyiz? Olgunlar'daki sahaflar nasıl bir mekânsal özellik arz ediyor?*

• Elbette... Saydım zaten... Olgunlar'dakiler daha çok geçerken uğramalık... Külüstür hariç tabii... Nebi Akgüngör'ün devraldığı ve "Son Gezgin" adını koyduğu yer var bir de... Zafer Çarşısı daha çok kitap okumaz talebeye hitap eden bir yer. Ancak Adil Han farklı... Dindar kesim tabiri daraltma olur. Her kesimden ilgililerin, meraklıların uğradığı yerler sahaflar. Bizim Orhan Kandemir'in sonradan devrettiği dükkanı da öyleydi... Dükkada yedi kişisiniz, TKP'li de, İslamcı da, ulusalcı da aynı anda orada bulunabilirsiniz ve Türk Sineması ve Zenci Müziği konuşabilirsiniz.

Öyle bir ayrışma Birleşik için, İmge İçin, Dost İçin, Akçağ için, İhtiyar için söylenebilir belki, sahaflar için söylenmez. Doğasına aykırı sahaflığın, duasına da...

• *Mahfillerin canlılığı ve çeşitliliği bağlamında Ankara-İstanbul karşılaştırması yapıldığında Ankara’daki edebi ve sanat mahfillerinin kendine özgü özellikleri var mı? İstanbul’a karşı ne hissediyorlar? Sanat ve edebiyat konusundaki düşüncelerinin kabaca bir haritası çıkarılabilir mi?*

• Eskiye göre bir ters durum var... Eskiden İstanbul munisti, şimdi İstanbul kavgacı... Tabii, mahfil anlamında söylüyorum. Ankara biraz daha devlet terbiyesi görmüş, biraz daha resmi ağır başlı, yerine göre sessiz, biraz daha ütülü bir görünüm arz ediyor. Çıkan dergiler var, çıkıp kapanan dergiler var, bunların bürolarının eskisi gibi mahfil özelliği yok... Hece ve Edebiyat Ortamı biraz sayılabilir belki. Öyle bir İstanbul takıntıları, eziklikleri filan da yok. O geçmiş zaman kuruntusuydu, geldi geçti.

Mehmet Aycı: 1990 yılından bu yana dergilerde şiir ve yazıları yayımlanan Mehmet Aycı, 1971 yılında Adana/Saimbeyli’de doğdu. Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi’nden(1996) mezun oldu. Ankara’da yaşıyor. Mürekkep Ten adlı kitabıyla Türkiye Yazarlar Birliği’nin 2007 yılı; Sonrası Şimendifer adlı kitabıyla da Edebiyat Sanat ve Kültür Araştırmaları Derneği ESKADER’in 2012 yılı “yılın en iyi deneme yazarı” ödülleri aldı...

Kitapları:

Şiir: Mor Kitap (1. Baskı 1997; 2. Baskı 2010), Aşk Bir Deniz Rüyası (1. Baskı 1999; 2.Baskı 2010), Yakı (1. Baskı 2007; 2. Baskı 2008; 3. Baskı 2010), Derin (1.Baskı 2008; 2.Baskı 2010), Bağdat Kitabı(2010), Dil Gölgesi(2010), Bunlar Yazmaz Kitapta(2010), Yalnızlık Vergisi(2010), Aramadığım Günler(2010), Muhtasar Türkiye Tarihi(2011), Mesafe Ayarı(2013), Zeliha’nın Ön Dişi(2013)

Deneme: Serkisof Ahbabım Olur (3. Baskı. 2006), Mürekkep Ten (2007), Zehirli Ağaçlar Albümü(2007), Kahvede Kürt Var mı?(2009), Bunların Hepsini Okudun mu?(2009), Şirazlı Bir Türk Dilber(2010), Biblio(2012), Sonrası Şimendifer/(2012), Çarşıftan Kol Atmak(2013)

İnceleme-Araştırma: Nasreddin Hoca (3.Baskı 2006), Demiryoluna Hızlandırılmış İnfaz(2004), Nasrettin Hoca Fıkraları(Ş.Çağlar’la birlikte; 2005), Nasıl Bir Kentin Lanetlisi Oldum?(2011)

Antoloji: İçinden Tren Geçen Şiirler(‘Mehmet Saim Değirmenci’ adıyla,(2005)

Halen Anadolu Üniversitesi’nde Demiryolu Tarihi ve Gelişimi dersleri veriyor.